

10. Piaget, J. (1952). *The origins of intelligence in children*. International Universities Press, Inc. New York.

Ольга Чикурова

*доктор філософії (PhD) з початкової освіти,
старший викладач кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет*

Оксана Добровольська

*директор Тернопільської загальноосвітньої школи
I-III ступенів №14 ім.Б.Лепкого*

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ В ПОЧАТКОВІЙ ОСВІТІ

У більшості українських шкіл домінує формальний підхід до освіти. Його мета – чітко та структуровано передати знання учням. З одного боку, формальна освіта дає чітку базу інформації. Вона часто зосереджується на запам'ятовуванні означених відомостей, що не завжди дає учням можливість застосовувати їх у реальному житті. Проте досі недостатня увага приділяється розвитку навичок критичного мислення, вирішення проблем, творчості та комунікації, які є важливими для успіху в сучасному світі.

“Неформальна освіта заснована на інтересі дитини до навчання. У неформальному підході до освіти дитина – на першому місці. Контрольних робіт за неформального підходу немає, а ефективність освіти вимірюється тим, чи хоче дитина навчатися далі та самостійно розвиватися. Ще 10 років тому неформальний підхід в Україні існував лише поза школою – в деяких гуртках або центрах позашкільної освіти. Зараз цілковито протиставляти неформальну освіту шкільній зовсім неправильно. Навпаки: неформальний підхід варто інтегрувати в шкільну освіту” [2]

Неформальна освіта, як і формальна, може й повинна використовувати інноваційні методи та підходи, щоб бути максимально ефективною та цікавою для учнів. Застосовуючи їх, педагоги неформальної освіти можуть зробити навчання більш продуктивним, цікавим та корисним для здобувачів. О. Писарчук зазначає, що “синтез інноваційної діяльності і освітнього процесу є важливим засобом формування уявлень, знань, умінь, навичок сучасного мислення, що відображають цілісне бачення картини світу, в якому всі сфери життєдіяльності взаємопов'язані, взаємозумовлені, взаємоінтегровані” [3].

Інноваційні підходи до організації неформальної освіти сприяють розвитку в учнів критичного мислення, творчості та вміння застосовувати знання на практиці. Вони акцентують увагу на особистісному розвитку, емоційному інтелекті та соціальних навичках. Серед інноваційних методів, які впроваджують у неформальну освіту, є інтерактивні методи навчання, методи проєктно-орієнтованого навчання, навчання через досвід, фасилітації та використання цифрових технологій. Розглянемо їх.

Інтерактивні методи навчання є однією з ключових складових неформальної освіти, спрямованої на активне залучення дітей до процесу

навчання. Вони дають змогу молодшим школярам не просто отримувати знання, але й активно взаємодіяти з навчальним матеріалом, що значно підвищує ефективність навчання та сприяє кращому засвоєнню інформації. Дидактичні ігри дозволяють учням початкової школи зануритися у навчальний процес через гру, що робить його захоплюючим і мотивуючим. Симуляції ж створюють реалістичні сценарії, в яких діти можуть вправлятися у застосуванні знань та навичок. Наприклад, симуляції наукових експериментів або історичних подій дають змогу учням краще зрозуміти і запам'ятати навчальний матеріал. Інтерактивні завдання, такі як брейнсторми, дискусії та робота в малих групах, також сприяють активному залученню молодших школярів до навчання. Вони стимулюють розвиток критичного мислення, здатностей комунікувати та співпрацювати.

Проектно-орієнтоване навчання є інноваційним підходом до освіти, який спрямований на розвиток у здобувачів навичок вирішення реальних проблем, творчого мислення та самостійності. Цей метод акцентує увагу на практичному застосуванні знань та взаємодії у групах, що дає змогу розвивати важливі соціальні та комунікативні навички. Проектно-орієнтоване навчання часто починається з визначення проблеми або завдання, яке є актуальним і цікавим для учнів. Ця проблема може бути пов'язана з екологією, місцевою громадою, науковими дослідженнями або іншими реальними питаннями. Наприклад, молодші школярі можуть працювати над проектом, що стосується збереження водних ресурсів у їхньому районі, розробки плану озеленення шкільного двору або створення інформаційної кампанії про здоровий спосіб життя.

Навчання через досвід – це підхід, який активно використовується в неформальній освіті. Він базується на ідеї, що найефективніше навчання відбувається, коли людина отримує знання та навички, використовуючи власний досвід, аналізуючи його та трансформуючи отримані знання у практику.

Цей підхід можна розглядати за циклом Девіда Колба, який визначає чотири його етапи:

1. **Актуалізація безпосереднього досвіду:** учень використовує свій власний досвід, взаємодіючи з реальними ситуаціями або завданнями.
2. **Рефлексія:** після набутого досвіду школяр аналізує процес та результати. Він роздумує, що вийшло добре, а що можна покращити.
3. **Концептуалізація:** на цьому етапі учень будує моделі, що описують отриману інформацію. Він формує нові ідеї та взаємозв'язки.
4. **Експериментування:** останній етап – перенесення отриманих знань у життя. Здобувач освіти впроваджує нові навички та практикує їх [1].

Такий цикл створює спіральний рух, де кожен новий досвід додається до попереднього, формуючи більш глибоке розуміння та компетентності. Важливо, щоб навчання через досвід було доступним для всіх і давало змогу кожному розвивати власні навички.

Фасилітація (від англ. facilitation – “допомога”, “полегшення”, “сприяння”) – це організація процесу колективного розв'язання проблем у групі. Саме коли людина залучена до прийняття рішення, коли її думка почута та включена під час розгляду остаточного рішення, вона більш схильна далі реалізовувати цей

результат. Фасилітація – це інструмент, який допомагає полегшити процес спільного ухвалення рішення [5].

“В період адаптаційно-ігрового циклу початкової освіти, коли має відбутися органічний перехід від провідного типу ігрової до навчальної діяльності, молодші школярі мають набути досвід самостійної роботи й здобуття знань, оволодіти пізнавальною самостійністю, формуючи стійкий тип пізнавальної активності. Саме розвиткові пізнавальної активності й самостійності і сприяє фасилітаційний підхід в освіті”, – зазначають Р. Руденський та О. Писарчук [4]. Вчителі-фасилітатори створюють сприятливе навчальне середовище, де учні можуть виражати свої думки, обговорювати ідеї та вирішувати завдання разом, а також допомагають молодшим школярам долати проблеми та приймати рішення.

Використання цифрових технологій у неформальній освіті для учнів початкової школи також має великий потенціал. В. Чайка та А. Шишак наголошують, що “під час пандемії потрібно було частіше шукати інформацію в Інтернеті, аналізувати, порівнювати, класифікувати її, встановлювати причиново-наслідкові зв’язки між інформаційними матеріалами, критично оцінювати їх. Причиною цього певною мірою стало те, що синхронна взаємодія з учителем займає менше часу, відповідно, те, що школяр не встигає запитати, він вміщує у власні запити в пошукових системах” [6]. Таким чином, це прискорило процес диджиталізації і в неформальній освіті.

Учні можуть вивчати матеріал за допомогою відеоуроків, анімацій, мультимедійних презентацій; інтерактивні вправи, віртуальні лабораторії та ігри допомагають засвоїти складні концепції; Google Classroom, Microsoft Teams, Edmodo та інші платформи дають можливість вчителям створювати віртуальні класи та завдання, спілкуватися з молодшими школярами.

Важливо зазначити, що інноваційні підходи до організації неформальної освіти не є універсальними. Їх слід обирати з урахуванням специфіки школи, вікових та індивідуальних особливостей здобувачів, а також ресурсних можливостей.

Таким чином, впровадження інноваційних підходів до організації неформальної освіти в початковій школі та методів у їх межах є важливим кроком на шляху до створення сучасної та ефективної системи освіти, яка відповідає потребам учнів 21 століття. Це робить навчання більш цікавим та захоплюючим, дає змогу учням розвинути критичне мислення, творчість, здатності вирішувати проблеми та співпрацювати. Інноваційні підходи сприяють втіленню ідеї про доступність неформальної освіти для учнів, враховуючи їх психолого-педагогічні особливості та здібності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Навчання через досвід: як застосувати на практиці. URL: <https://capital360.com.ua/samorozvytok/navchannia-cherez-dosvid-iak-zastosuvaty-na-praktytsi/>
2. Неформальна освіта: як почати вчитися та припинити страждати. Освіторія. URL: <https://osvitoria.media/experience/neformalna-osvita-yak-pochaty-vchytysya-ta-prypynyty-strazhdaty/>

3. Писарчук О. Т. Формування освітньо-розвивального середовища як компонент професійної підготовки майбутніх вихователів до інноваційної діяльності. Підготовка майбутніх фахівців початкової та дошкільної освіти: стратегії реформування : колективна монографія. Тернопіль, 2019. С.155–169.
4. Руденський Р., Писарчук О. Реалізація фасилітаційного підходу у формуванні пізнавальної активності здобувачів дошкільної та початкової освіти. Гуманітарні студії: Історія та педагогіка, 2024, 1 (7), С.79-89.
5. Фасилітація: як і для чого? Pro.Svit — навчальні програми та матеріали для освітян/ вчителів/ педагогів. URL: <https://prosvitcenter.org/library/fasylitatsiia-ia-i-dlia-choho/>
6. Чайка В. М., Шишак А. М. Діджиталізація початкової освіти: проблеми і перспективи. Педагогічний альманах: збірник наукових праць. Херсон: КВНЗ «Херсонська академія еперервної освіти», 2021. Вип. 50. С. 38-47.

Li Lili

*PhD Students at the Department of Educology and Pedagogy
West Ukrainian National University,
Jiuquan Vocational and Technical College,
Science & Technology, China*

Scientific Supervisor – Oksana Krychivska

*Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor at the Department of Educology and Pedagogy
West Ukrainian National University*

ANALYSIS OF FAMILY EDUCATION NEEDS OF SPECIAL PRESCHOOL CHILDREN IN INTEGRATED EDUCATION ENVIRONMENT

In order to further know the family education needs of special preschool children in the integrated education environment, the study designs a questionnaire with reference to relevant studies, and analyzes the results of the questionnaire with descriptive statistics, discusses information, support, interpretation, community service, financial and family functional needs with entropy model [1, 179-187]. The results show that there are greater differences in explanatory, financial and family functional needs in families with special preschool children, and the degree of needs is small. There are smaller differences in information, support and community service needs, and the degree of needs is great.

Special children refer to various types of children who are significantly different from normal children in various fields. Statistical standards, medical standards and conventional social standards are comprehensively used to classify special children into disabled children, problem children and extraordinary children, and the first two categories are collectively referred to as for the children with disabilities. Special education is a major livelihood project in China's basic education and an important part of the high-quality and balanced development of education. In the context of comprehensively promoting educational equity and equalization of educational resources, our country pays more attention to the integration of special education and general education [2,402-414]. Educational concepts have also gradually penetrated